

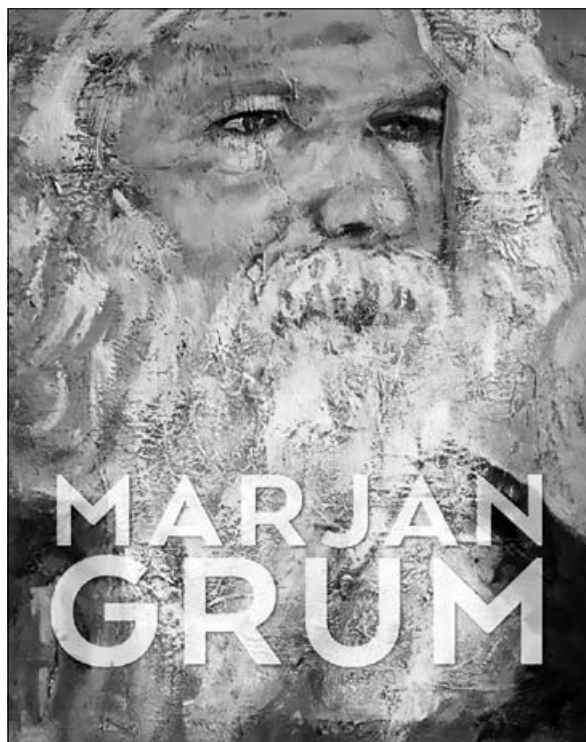
O slovenskem umetniku v Argentini

Gregor Batagelj, Tomaž Rant, Andrejka Dolinar Hrovat, Milček Komelj: *Marjan Grum*. Ljubljana: Družina & Rafaelova družba, 2025. 288 strani.

Najbrž skoraj vsak turist, ki obiše Buenos Aires, nekaj časa preživi tudi v njegovi slikoviti četrti *La Boca*. Sprehod ga bo vodil mimo znamenitega stadiona *La Bombonera* (mimogrede, gre delo tržaškega rojaka Viktorja Sulčiča) in mimo turističnih prodajnic in restavracij v pisanih hišah, kjer so nekoč živeli pristaniški delavci. V hišah, kjer se je rojeval tango. Natančen opazovalec bo v tem živahnem argentinskem vzdušju opazil dvonadstropno hišo z lesenimi polkni, na katerih je naslikana slovenska zastava. Če bo vstopil, se bo znašel na pisnem dvorišču nekdanjega *conventilla*, s katerega se je nekoč po stopniščih prišlo do delavskih stanovanj, danes pa v njem živi, ustvarja in razstavlja umetnik Marjan Grum.

Lani je pri založbi Družina v sodelovanju Rafaelove družbe izšla obsežna monografija v velikem formatu, ki obravnava življenje in delo tega velikega slovenskega izseljenskega umetnika.

Marjan Grum se je rodil leta 1939 blizu Iga. Družina je po drugi svetovni vojni doživela značilno zgodbo s protirevolucionarne strani. Grumov oče je bil domobranec, po vojni se je umaknil v Vetrinj, bil vrnjen v Jugoslavijo in ubit. Mati z družino se je sprva umaknila v begunska taborišča v Avstrijo, od koder so nato emigrirali v Argentino. Grum je kmalu po prihodu v novo državo začel delati kot fizični delavec v raznih delavnicah. Naposled je pristal v neki kovačiji, kjer je prišla na dan njegova umetniška žilica – iz kovinskih odpadkov je začel variti kipe, kakršni so še danes eden najbolj prepoznavnih primerkov njegovega kiparstva. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je pridobil

še formalno izobrazbo na umetniškem področju, umetnost je postala njegov kruh. Poleg kiparstva se je ukvarjal še s slikarstvom in s sodobnimi formami umetnosti. V Argentini je priznan umetnik, razstavljal je po celem svetu, v raznih državah obeh Amerik in Evrope, na Japonskem in v Indiji, tudi v Sloveniji. Te ni nikdar pozabil, čeprav ni bil aktiven v buenosaireški slovenski izseljenski skupnosti.

Z monografijo bo njegovo delo bolj dostopno tudi čez lužo. Pri knjigi je sodelovalo več avtorjev iz Slovenije in Argentine. Poleg bogatega gradiva je natančno popisana umetnikova življenjska pot (avtorja Gregor Batagelj in Gregor Rant), razvoj njegovega umetniškega sloga (Andrejka Dolinar Horvat), Milček Komelj pa je prispeval umetnostnozgodovinsko analizo njegovega dela. Knjigo sta uredila Lenart Rihar s slovenske in Mirjam Oblak z argentinske strani.

Monografija je kvaliteten preplet biografije in analize umetniškega opusa, pohvaliti pa je treba tudi izvrstno oblikovanje in fotografije. Koordinacija ustvarjanja knjige 10.000 kilometrov narazen, med Slovenijo in Buenos Airesom, bržkone ni lahka naloga. Nekaj posebnega je bilo prav tako promoviranje knjige, saj so njeni avtorji za predstavitev

(bilo jih je več kot deset) prepotovali vso Slovenijo in del zamejstva.

Grum je eden od velikih Slovencev, ki so svoj opus ustvarili v tujini in si je znanstveno obravnavo nedvomno zaslužil. Upajmo, da bomo v prihodnjih letih lahko brali še več monografij o slovenskih rojakih, ki so ustvarjali izven Slovenije. Vse preveč takih zgodb namreč še čaka, da se jih kakšen raziskovalec loti.

Urh Ferlež